

La Svizra dal temp da la Guerra freida

■ La noziun «Guerra freida» designescha il conflict tranter ost e vest – vul dir tranter l'Uniuin sovietica ed ils Stadis Unids e lur alliads respectivs – il qual ha gi lieu tranter la fin da la Segunda Guerra mundiala (1945) ed il declin dal bloc da l'ost ils onns 1985–1991. Durant quests decennis han las duas superpussanzas tgira in stadi da confruntaziun latent; en parts dal Terz Mund è quel er prorut en furma da guerras convenziunalas. La fin da l'urden mundial bipolar a l'entschatta dals onns 1990 ha a medem temp muntà la perdita d'ina concepziun da smanatscha ch'aveva servi dad omaduas varts da la tenda da fier a stgaffir identitad. La confruntaziun tranter dus systems economic, socials ed ideologic opposts ha er influenzà numerus champs da la politica interna e da la politica exteriura da la Svizra.

Guerra freida

Politica ed economia da l'exteriur

Il cumenzament dal conflict tranter ost e vest ha l'emprim facilità a la Svizra da schliar da l'isolaziun, en la quala ella era ida a finir vers la fin da la Segunda Guerra mundiala. Medemamain ha quest clima da confruntaziun pussibilità a la Svizra da consolidar a lunga vista la neutralitad armada sco maxima da la politica exteriura; quella han ins per l'ina cumpletta cun il princip da la solidaritad, per l'autra però er stilisà per intents ideologic.

Tant ils Stadis Unids sco er l'Uniuin sovietica han valit il 1945 la neutralitad svizra a moda negativa; omaduas superpussanzas en però er sa stentadas da s'arranschar cun la Svizra. Quai è s'exprimi il 1946 en furma da la Cunvegna da Washington sco er en las relaziuns diplomaticas ch'èn puspè vegnidas repredidas formalmain tranter l'Uniuin sovietica e la Svizra. Fin l'entschatta dals onns 1970 era il Cussegl federal persvas che las pussanzas grondas domineschian la politica mundiala e che las pussaivladads da prender influenza da vart da la Svizra sco stadi pitschen sajan pitschnas. La politica da neutralitad e las obligaziuns che resultavan da quella duvan vegnir definidas uschè pauc sco pussaivel, per betg dar chaschun a las superpussanzas da deponer critica u far valair pretensiuns. Ultra da quai ha il Cussegl federal desisti da pretender dals Stadis Unids e da l'Uniuin sovietica da reconuscher uffizialmain la neutralitad svizra.

Ideologicamain, economicamain, geograficamain ed ord vista da la politica statala tutgava la Svizra cleramain tar il vest. Areguard il dretg internaziunal è il Cussegl federal percenter s'engaschà per l'universalitad da las relaziuns diplomaticas. En quest senn ha la Svizra gia tgirà dapi il 1950 – pia ditg avant ils Stadis Unids – contacts cun la Republica Populara da la China. En il cas dals stadis dividids (Germania, Corea, Vietnam) ha la Svizra – per agen interess e pervi da las relaziuns economicas e socialas gia existentas – reconuschi las parts d'orientaziun occidentala plirs onns avant quels d'orientaziun communistica.

Il niz da la neutralitad svizra han ins cumprovà a la communitad internaziunala da stadis l'onn 1953 cun sa participar en la Corea a la cumissiun da surveglianza neutrala (en rom da l'armistizi) ed en la cumissiun da repatriaziun neutrala per praschuniers da guerra; la Svizra valeva en quest connex sco «stadi neutral occidental». La Conferenza da Geneva dal 1954 ed il contract internaziunal austriac dal 1955, il qual ha renvià a la funcziun da model da la neutralitad svizra, han gidà supplementarmain a valurisar quella. En la fasa d'escalaziun da la Guerra freida ha la Svizra alura surpiglià il 1961 la presentaziun dals interess dals Stadis Unids a Cuba.

Cuntrari als auters stadis neutrals sco la Svezia e l'Austria è la Svizra sa tegnida fin ils onns 1970 vi dal princip da la retegnientscha en dumondas da la politica ex-



Exempel per ils «buns servetschs» da la Svizra: Conferenza d'Indochina il 1954 a Geneva.

FOTO PD

teriura. L'appel a la pasch spectacular, ma la finala senza success, durant la crisa dubla en l'Ungaria ed al Suez il 1956 ha furmà qua l'excepziun. Il fatg che la politica mundiala ed il commerzi mundial èn daventads en il decurs dals onns 1960 adina pli multilaterals, ha manà ils onns 1973–75, en rom da la Conferenza per la segirezza e la cooperaziun en l'Europa, ad ina politica exteriura pli offensiva da vart da la Svizra.

Suenter la Segunda Guerra mundiala è l'economia svizra sa stentada da gudagnar uschè blers martgads sco pussaivel per l'export. L'access a las economias publicas da l'Europa betg communistica ha garantì il 1948 l'adesiun a l'Organisaziun per cooperaziun economica (pli tard Organisaziun da cooperaziun e svilup economic en Europa). La Svizra è er sa stentada da schlargiar il commerzi cun ils stadis communistics. A quai è però s'opponi il dirigissem en l'Europa da l'Ost d'ina vart ed il squitsch d'embargo american da l'autra. Malgrà diversas cunvegns da pajament e da commerzi è la cumpart dal commerzi cun l'ost sa reduci en la statistica da radund 8% la fin dals onns 1940 sin sut 4% l'onn 1953. La suppressiun da la Sullevaziun en l'Ungaria il 1956 e l'erecziun dal Mir da Berlin il 1961 han manà da vart da diversas partidas ed associaziuns a la pretensiun da boicottar economicamain il bloc da l'ost. L'economia svizra ed il Cussegl federal han bain mussà chapientscha per questas reacziuns; els n'èn però betg stads pronts da franar il commerzi cun l'ost, il qual contribueschia tenor lur avis ad ina politica da neutralitad credibla. En rom da la politica da detensiun a partir da la mesadad dals onns 1960 han las associaziuns centralas, sustegnidas dal Cussegl federal, puspè promovì il commerzi cun ils stadis communistics; per quest intent ha la Svizra fatg tranter il 1971 ed il 1975 pliras novas cunvegns da commerzi. La cumpart dal commerzi cun l'ost è tras quai creschida sin valurs da record, è alura però, pervi da la crisa dals stadis da l'Europa da l'Ost, puspè crudada fin l'entschatta dals onns 1990 sin radund 3%.

La fin da la Guerra freida ha augmentà la libertad d'agir da la Svizra en dumondas

da la politica exteriura. Cun il declin dal bloc da l'ost è però er idas a fin las cundiziuns favuraivlas ch'avevan pussibilità a la Svizra da cumbinar cun success ina politica da commerzi cun l'exteriur activa cun ina politica da neutralitad severa e cun s'abstegnair da las pli impurtantas organizaziuns internaziunalas. Las discussiuns a l'intern dal pajais areguard l'integratiun da la Svizra en las organizaziuns supranaziunalas n'eran anc betg terminadas a l'entschatta dal 21avel tschientaner.

Aspects da la politica interna e da la politica da segirezza

Cur ch'ils communistes èn arrivads il 1948 a la pussanza en la Tschecoslovachia (uschenumnà Culp da Prag), ha quai manà en Svizra a reacziuns cumplessivas. Pervi da la nova smanatscha han ins lantschà da nov la defensiun naziunala economica. Las stentas da segirar il provediment dal pajais cun bains d'impurtanza vitala han chattà lur consolidaziun vers la fin da la Guerra da la Corea l'onn 1953 cun stabilir structures cumplessivas d'in provediment economic nazional. Il 1957 è en pli vegnida deliberada la lescha davart l'installaziun ed organisaziun da la protecciun civila.

Dal puntg da vista da la politica da segirezza ha la Confederaziun suandà la finimira da garantir la neutralitad armada cun modernisar ed extender l'armament da las forzas militaras aviaticas e da las truppas da chars armads. Vi da quai n'è sa midà nagut fin la fin da la Guerra freida, schebain che la strategia da defensiun generala ch'è sa fatga valair l'onn 1973 preveseva da cumpletter la defensiun militar tras meds civils sco la politica exteriura, la protecciun civila, il provediment economic, la protecciun dal stadi ed il servetsch d'infurmiun. Ils onns 1990 è sa fatga valair ina chapientscha pli vasta da las mesiras da segirezza, la quala ha er cumplià instruments da la politica da segirezza internaziunala. La cumpra e vendita da bains d'armament è sa splegà quasi exclusivamain sur ils stadis dal vest, quai ch'è – gist en rom da las furniziuns massivas en ils Stadis Unids a l'entschatta dals onns 1950 – sa mussà sco problematic. L'opziun d'in armament cun

armas atomaras, formulada dal Cussegl federal l'onn 1958, ha l'Uniuin sovietica considerà sco betg cumpatibla cun la neutralitad svizra (cf. sutvart).

Las mesiras per la protecciun dal stadi duvan gidar a cumbatter l'infiltraziun ideologica dal pajais, ma han savens er servi a disciplinar cas da dissidenza sociala. Il Cussegl federal ha restrenschi il 1948 la libertad da s'exprimer da persunas da l'exteriur per evitar ch'i hajan lieu sin terren svizzer attatgas publicas da represchentants da l'exteriur sin lur adversaris ideologic. Quest conclus ch'è er vegni extendi il 1966 sin demonstraziuns cunter la Guerra dal Vietnam, è stà en vigur fin il 1998. La Procura publica federala ha confiscà material da propaganda da l'exteriur ed ha admoni repetidamain en cas d'attatgas publicisticas d'ambassadas da l'Europa da l'Ost cunter stadis dal vest. L'onn 1950 è la protecciun dal stadi anc vegnida rinforzada tras ina revisiun parziala dal dretg penal. En il decurs dals proxims onns han gi lieu process cunter cummembers da la Partida da la lavur e cunter personalitads svizras che simpatisavan cun il communissem. L'onn 1950 ha il Cussegl federal er relaschà directives cunter «funcziunaris betg degns da confidenza». Organizaziuns da surveglianza (para)statalas ch'agivan senza basa legala, èn stadas activas durant l'entira perioda da la Guerra freida. Suenter l'affera da fischas è la protecciun dal stadi vegnida reorganizada ils onns 1990.

L'anticomunissem ha cuntanschi sia culminaziun l'onn 1956 suenter che l'insurrecziun dal pievel en l'Ungaria era vegnida abattida sanguinamain. Grondas parts da la populaziun, da la pressa e dal parlament han condemnà l'invasiun da truppas sovieticas ed han demussà ina gronda prontadad da retschaiver fugitivs or da la sfera d'influenza communistica. Uschia han chattà accoglientscha en Svizra suenter il 1956 radund 12 000 Ungarais, suenter il 1959 1200 Tibetans, suenter il 1968 12 000 Tschecs e Slovac e tranter il 1975 ed il 1983 radund 8200 Sidvietnamais. L'instrumentari da reagir sin violaziuns dals dretgs umans e sin la suppressiun politica sistemática davos la tenda da fier han furmà appels a boicottar bains da l'Europa da l'Ost, l'absenza demonstrativa tar occurrenzas grondas sportivas (sco ils gieus olimpics da Melbourne l'onn 1956) sco er la restricziun dal stgomi cultural e sportiv cun l'ost.

Armas atomaras

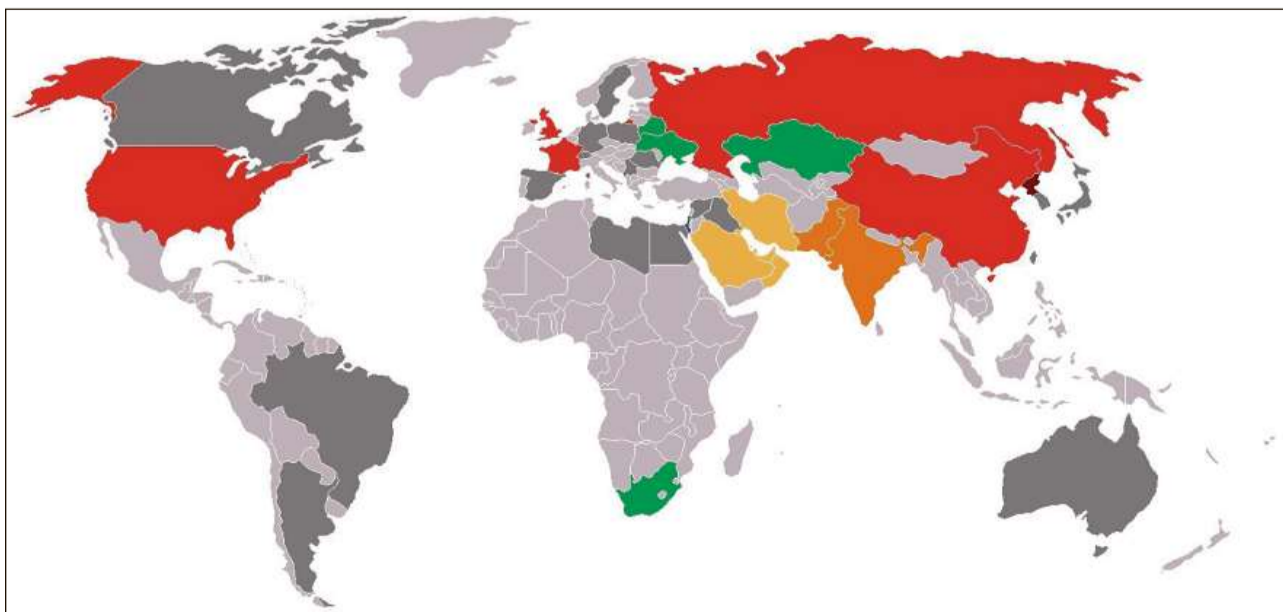
Gia avant e durant la Segunda Guerra mundiala èn fisichers nuclears sco Paul Scherrer s'occupads cun l'utilisaziun militar e civila da l'energia atomara. Il settember e november 1945 èn la Cumissiun per la defensiun naziunala resp. ina conferenza convocada dal Departament federal da militar s'occupada l'emprima giada da la dumonda d'in armament atomar. Sin iniziativa dal Departament federal da militar ha il Cussegl federal installà il 1946 ina cumissiun da studi per energia atomara, la quala aveva er d'examinar la pussaivladad d'armas atomaras svizras. Ils onns 1953 fin 1955 ha la Confederaziun sa procurà en

in'acziun secreta sur la Belgia e la Gronda Britannia 10 tonnas uran, da quai 5 tonnas sco reserva da guerra militar. L'armament atomar da las pussanzas grondas e plans correspundents da stadis neutrals sco la Svezia han manà a partir dal 1954 en circuls d'uffiziers ad ina debatta davart l'armament atomar da la Svizra. L'onn 1957 ha la Societad svizra d'uffiziers pretendi armas atomaras per l'armada.

L'onn 1958, sut l'impressiun da la smanatscha sovietica, ha il Cussegl federal approvà l'armament atomar da la Svizra ed ha incumbensà il Departament federal da militar cun ulteriuras examinaziuns. Immediat è sa furmada en la publicitad resistenza. L'onn 1959 han pacifists e religios-socials inoltrà in'iniziativa dal pievel per in scumond d'armas atomaras. La Partida socialdemocratica da la Svizra ch'era spartida en la dumonda da las armas atomaras – il president da partida Walter Bringolf era persuerter – ha inoltrà ina segunda iniziativa ch'ha pretendi in dretg da cundecisiun dal pievel tar armas atomaras. Suenter ina debatta publica fitg animada han il pievel ed ils chantuns refusà il 1962 e 1963 omaduas iniziativa en relaziun 2:1. Rinforzà tras quest resultat ha il Departament federal da militar installà ina gruppa da lavur per evaluar la cumpra u l'agen svilup d'armas atomaras tacticas.

Suenter il 1963 è l'ambient per in'armaziun atomara sa midà a moda fundamentala. Lez onn ha la Svizra segnà la cunvegna parziala per il scumond da tests atomars; las contractivas per ina bloccada cumplessiva d'armas atomaras han prendi in decurs empermettent. A partir da la mesadad dals onns 1960 ha il Cussegl federal dà en la politica da segirezza dapli impurtanza ad in scumond da derasar armas atomaras ed a l'armaziun convenziunala da l'armada che a l'acquist d'atgnas armas atomaras. Ultra da quai èn sa fatgas udir vuschs ch'han mess en dumonda l'efficacitad militar d'armas atomaras tacticas.

Suenter che la discussiun militar era vegnida manada fin la mesadad dals onns 1960 surtut sin il champ tactic e tecnic, han publicists sco Gustav Däniker manà uss quella sin il champ politic ed operativ. L'onn 1969 ha la Svizra segnà il contract da bloccada da la furniziun atomara (il qual è però – pervi da la resistenza en il Cussegl dals chantuns – vegni approvà pir il 1976). Il Cussegl federal ha però tegni avverta l'opziun nucleara per cas ch'il contract da bloccada avess da far naufragi. La savida tecnica areguard in'eventuala armaziun nucleara aveva da garantir la Cumissiun da lavur per dumondas atomaras, installada dal Stab general l'onn 1969. Entant che l'armaziun atomara cumpara en il rapport davart la defensiun naziunala militar dal 1966 anc sco opziun, n'è questa tematica betg pli preschenta en il rapport dal Cussegl federal davart la politica da segirezza da la Svizra dal 1973. La Cumissiun da lavur per dumondas atomaras ha cumenzà a s'occupar da la dumonda da las armas atomaras sut aspects «passivs» (effect d'armas atomaras, pussaivladads da sa proteger e.a.). Ils onns 1980 èn vegnidas liquidadas las ultimas restanzas dals plans d'armas atomaras svizras. L'onn 1981 ha il Cussegl federal abolì il princip da secretescha areguard las reservas d'uran; quellas han ins mess a disposiziun per l'utilisaziun civila. Ed il 1988 è la Cumissiun da lavur per dumondas atomaras vegnida schliada. L'onn 1995 ha la Svizra approvà la prolungaziun illimitada dal contract da bloccada da la furniziun atomara, il qual preveseva da scumandar tests atomars e d'installar in sistem da controlla effizient, ed il 1996 la cunvegna areguard in scumond cumplessiv da tests atomars.



Stadis nuclears (cotschen ed oransch; mellen: supponids, verd: anteriurs). Ils stadis grischs han possedi antruras armas atomaras u sviluppà programs respectivs (t.a. la Svizra).

CHARITA PD

La presentaziun:

Dossier «La Svizra dal temp da la Guerra freida».

Dapli infurmiun:

chatta.ch/?hiid=4548
www.chatta.ch